

SOU 2025:84 – Hem för barn och unga

En reformerad institutionsvård och dess påverkan på privata HVB-aktörer

Föreslås träda i kraft 1 februari 2027

Föredrag 26 augusti 2025

Syfte och mål med utredningen

- Ökad differentiering av vården vid HVB
- Införande av särskilda befogenheter vid HVB
- Stärka HVB som en trygg och säker del av vårdkedjan
- Förbättra rättssäkerhet och individanpassning

Ny placeringsform – Hem för barn och unga

- Ersätter HVB för personer under 18 år
- Reglerad som egen vårdform i socialtjänstlagen
- Tre kategorier:
Hem för barn och föräldrar, generella hem, specialiserade hem

Differentiering – Tre huvudkategorier

- Hem för barn och föräldrar
- Generella hem – t.ex. för begynnande kriminalitet, omsorgssvikt
- Specialiserade hem – t.ex. för beroende, skyddsbehov, kriminalitet

Nya krav på verksamheten

- Ett hem för barn och unga får bestå av högst tre enheter
- (En föreståndare får förestå högst tre enheter samtidigt)
- Max 6 barn/unga per enhet
- Åldersintervall max 3 år per enhet

Kompetens och bemanning

Personal: personlig lämplighet + minst 2-årig eftergymnasial utbildning (socialt arbete/socialpedagogik/beteendevetenskap eller motsvarande)

Föreståndare: relevant högskoleutbildning + erfarenhet + förmåga att leda och utveckla verksamheten

Kompetensstöd: introduktion, kompetensutveckling och kontinuerlig handledning (handledare = högskoleexamen + lämplighet)

Psykolog: tillgång ska finnas

Bemanning: dygnet runt + extra personal tillgänglig utan oskäligt dröjsmål

Innehållet i vården

Ett hem för barn och unga ska behandla sociala vårdbehov hos barn och unga. Hemmet får också utreda sociala vårdbehov och ge stöd vid psykisk ohälsa och psykosocial problematik hos barn och unga.

Hemmet ska utifrån barns och ungas individuella behov ge barnet eller den unge:

stöd för att bearbeta omsorgssvikt, övergrepp och andra negativa upplevelser,

stöd för att förbättra färdigheter och funktionsförmågor,

träning i sociala relationer,

stöd i kontakt, umgänge och relationer med föräldrar, syskon och andra närstående,

stöd i kontakt med hälso- och sjukvård och tandvård,–

stöd för skolgång, och

tillgång till fritidsaktiviteter.

Behov av befogenheter (SOU 2025:84)

Inskränkande åtgärder behövs för trygg och säker vårdmiljö

Gäller både **kommunala & privata hem**, SoL & LVU

Befogenheter beslutas av **socialnämnd** eller **föreståndare**

Vissa hem (barn & föräldrar) undantas: ingen visitation, provtagning, begränsad kommunikation

Ny lag om befogenheter

Ny lag: *Lagen med särskilda bestämmelser för vård vid hem för barn och unga*

Reglerar: förebyggande trygghet & befogenheter

Principer i lagen:

Barnets bästa avgörande (inkl. barns åsikter)

Proportionalitet: åtgärder får bara användas om nödvändiga och rimliga, mindre ingripande alternativ först

Socialnämndens befogenheter (LVU)

Provtagning (alkohol/droger), tidsbegränsat beslut (max 30 dagar)

Begränsning av elektronisk kommunikation + ev. omhändertagande av utrustning

Beslut dokumenteras & kan överklagas

Föreståndaren ansvarar för verkställighet

Föreståndarens befogenheter

Omhändertagande av otillåtna föremål (narkotika, sprutor, farliga föremål)

Kropps- & rumsvisitation vid misstanke

Provtagning vid misstanke om påverkan

Beslut dokumenteras i journal

Förbud: innehav av narkotika, dopningsmedel, hälsofarliga varor, farliga föremål

Tillstånd

- Alla hem för barn & unga → **IVO-tillstånd** (kommun/region → anmälan)
- Övergångsregler: HVB får fortsätta en period, nytt tillstånd kostnadsfritt
- Ansökan ska ange: kategori, enheter, åldersintervall, inriktning, årsarbetskrafter
- Tillståndet gäller i **5 år**
- IVO gör platsbesök vid prövning
- Tillstånd kan återkallas direkt vid olämplighet

Tillsyn

- Minst **2 inspektioner/år** (hälften oanmälda)
- IVO kontrollerar bl.a.:
 - att uppgifter i registret stämmer
 - att verksamheten följer tillståndet
 - vårdens innehåll & kvalitet + barns upplevelser
 - personalens utbildning & erfarenhet
 - användning av inskränkande åtgärder & frånvarohantering

Kompletterande förslag

- Lämplighetsprövning även för juridisk person
- Olovlig verksamhet kan förbjudas
- Tillstånd kan återkallas för vilande verksamhet
- Kommuner ska anmäla förändringar i egen verksamhet & vissa förhållanden hos privata utförare
- IVO ska årligen redovisa användning av fysiska ingripanden/inskränkningar

Ekonomiska konsekvenser – utredningens bedömning

- Kostnader bedöms täckas av högre dygnspris, d v s kostnadsberäkning bygger på kommunernas ökade kostnader som beräknas till 567 miljoner kronor/år
- Beräkningar utgår från ett dygnsmedelpris på 7 500 kr/dygn
- Samma antagande gäller för små och stora företag
- Ingen differentiering av konsekvenser utifrån företagsstorlek

Kritik: Bristfällig konsekvensanalys

- Avsnitt 14.2.5 saknar fördjupad analys för små och medelstora företag
- Antar generellt att marknadspriset kompenserar alla aktörer
- Ingen hänsyn till likviditet, skaleffekter eller
- administrativa trösklar
- Strider mot god praxis i Regelrådets vägledning

Vad Regelrådet rekommenderar

- Analysera konsekvenser särskilt för små företag
- Beskriv alternativkostnader, administrativa effekter
- Utvärdera övergångsperiod och stödinsatser
- Källa: www.regelradet.se/vagledning.1236.html

Sammanfattning och avslut

- Utredningen föreslår en omfattande reform av institutionsvården
- Stora krav ställs på alla aktörer – särskilt mindre privata
- Behov av kompletterande konsekvensanalys
- Viktigt att genomförandet inte tränger undan mångfalden av vårdgivare